

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียน โรงเรียนในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
Students' Socially Desirable Characteristics in Schools under
Nonthaburi Provincial Administrative Organization

สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์¹, ชันธชัย อธิเกียรติ², สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์³, ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว⁴
และ พิชญาภา ขาวนิ่ม¹

Supaporn Machaiwong¹, Khanchai Athikiat², Siripat Jetsadawiroj³, Thanarak
Santhuenkaew⁴ and Pichayapa Khawnim¹

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

²วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

²College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

⁴คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

⁴Faculty of Education, Pathum Thani University

Received: November 6, 2024

Revised: December 11, 2024

Accepted: December 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และ (2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 34 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน ครู 176 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 34 คน และ ผู้ปกครองนักเรียน 34 คน รวม 278 คน เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและการใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ (1) กรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม ประกอบด้วยคุณลักษณะ จำนวน 30 ประการ (2) สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรักชาติ ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ตามลำดับ แต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด และสภาพที่คาดหวังของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรักชาติ ความกตัญญู และจิตสาธารณะ ตามลำดับ แต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยสามารถจัดกลุ่มคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมได้ 5 ประการ ได้แก่ เข้มแข็ง รวดเร็ว จริงจัง มีวินัย และใฝ่คุณธรรม

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม; นักเรียน; การศึกษาในระดับท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the behavioral framework of socially desirable characteristics of students in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization and (2) to study the current and expected conditions of the development of socially desirable characteristics of students in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization the population used in the research included administrators, teachers, committees of basic educational school, and parents of students of schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization, totaling 34 schools. The sample used in the research consisted of 34 administrators, 176 teachers, 34 committees of basic educational school and 34 parents, a total of 278 people. Data were collected through document analysis and questionnaires. Data analysis using frequencies, percentages, mean, standard deviation and content analyzing. The results of the research showed that: (1) the results of the study of the behavioral framework of socially desirable characteristics consisted of 30 characteristics (2) the results of the study of the current and expected conditions of the development of socially desirable characteristics of students found that current condition of socially desirable characteristics of students with the highest average are patriotism, gratitude, and honesty, with each characteristic having the highest average arranged respectively. The expected conditions of socially desirable characteristics with the highest average are patriotism, gratitude, and public consciousness with each characteristic having the highest average arranged respectively. The socially desirable characteristics can be grouped into 5 that consist of strength, speediness, earnestness, discipline and virtue.

Keywords: Socially Desirable Characteristics; Students; Provincial Organization Local education

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (Office of the Basic Education Commission, 2008) อย่างไรก็ตาม Phanit (2012) กล่าวว่า การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะจากวิชาไปสู่ทักษะในการใช้ชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือปฏิบัติ ต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต เอกสารคู่มือการ

จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระบุว่า นิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการรับมือกับภาวะการแข่งขันทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 Office of the Secretariat of the Education Council (2014) ทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะจิตใจ ทักษะ หรือองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับคนไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยของตนเองในการศึกษาหาความรู้ และพบว่าคุณลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้น

ยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น ผลจากการประเมินช่องว่างในเรื่องของกลุมจิต (Mindset) ที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของคนไทยในปัจจุบัน อันดับแรก คือ จิตจริยธรรม การรู้ผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่วนด้านจิตเชี่ยวชาญที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านวินัยในการศึกษา การใฝ่รู้เชิงลึก

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 มาตรา 45 (7 ตริ) จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดการหรือ สนับสนุนการดูแลและพัฒนา เด็กเล็ก ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 กำหนดไว้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจึงมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (The Royal Thai Government Gazette, 2019)

ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้จัดการศึกษาให้กับเยาวชนตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีรวม ทั้งสิ้น 34 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา (ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวน 23 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3) จำนวน 10 โรงเรียนและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) จำนวน 1 โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน แต่ปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรียังไม่มีแนวทางการดำเนินการพัฒนา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (The Royal Thai Government Gazette, 2019) จากการสำรวจพบว่า นักเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีคุณลักษณะบางประการที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม เช่น ความรักชาติและความกตัญญู อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณลักษณะเชิงสังคมที่ยั่งยืนของนักเรียนในระยะยาว

ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมีรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม แผนวิจัยปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประจำปีการศึกษา 2567 จึงได้จัดโครงการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนกำหนดแนวทางจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับที่สามารถเป็นลักษณะนิสัยที่ดีให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม (Social Desired Characteristics) หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้น กับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมบุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี

ความสุขในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลโลก ซึ่งแต่ละสังคมสามารถกำหนดขึ้น ตามสภาพ ปัญหา และสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนเป็นคุณลักษณะภายในของนักเรียน ซึ่งเกี่ยวกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม (Social Desired Characteristics) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นที่คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ที่เน้นการพัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรมและการรับรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม โดยโคลเบอร์กได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่เชื่อว่าการพัฒนาความคิดเป็นกระบวนการที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development) ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสที่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดของมนุษย์ โดยเขาเชื่อว่าการพัฒนาความคิด (cognitive development) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีลำดับขั้น ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Piaget, 1952)

เพียเจต์อธิบายว่าเด็กพัฒนาความคิดผ่านโครงสร้างทางสติปัญญา (cognitive structures) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. การดูดซึม (Assimilation) การผนวกรวมข้อมูลใหม่เข้ากับโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีอยู่
  2. การปรับตัว (Accommodation) การปรับโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลใหม่
- ขั้นตอนพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์
- ขั้นเซนซอรี-มอเตอร์ (Sensorimotor Stage) อายุ 0-2 ปี เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถใช้สัญลักษณ์แทน

ความคิดได้

ขั้นก่อนปฏิบัติการเชิงตรรกะ (Preoperational Stage) อายุ 2-7 ปี เด็กเริ่มใช้สัญลักษณ์ เช่น ภาษาและภาพ แต่ยังมีการคิดเชิงเหตุผลอย่างจำกัด เด็กมักแสดงลักษณะของการคิดที่มุ่งตัวเองเป็นศูนย์กลาง (egocentrism)

ขั้นปฏิบัติการเชิงตรรกะ (Concrete Operational Stage)

อายุ 7-11 ปี เด็กสามารถใช้เหตุผลในสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม เข้าใจแนวคิดเชิงตรรกะ เช่น การอนุรักษ์ปริมาตร (conservation)

ขั้นปฏิบัติการเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage)

อายุ 12 ปีขึ้นไป เด็กสามารถคิดเชิงนามธรรม ใช้เหตุผลที่ซับซ้อน และคิดแบบสมมติฐาน (hypothetical reasoning)

บทบาทของสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาความคิด เพียเจต์เน้นว่าการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น การแก้ปัญหา การทดลอง และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความคิดของเด็ก โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาตามข้อมูลใหม่

การประยุกต์ในด้านการศึกษา คือ การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดเชิงเหตุผล เช่น การทดลองวิทยาศาสตร์, การใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงนามธรรม, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามช่วงวัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) สนใจพฤติกรรมภายในหรือความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ แต่เน้นไปที่น้ำหนักความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมด้านจริยธรรม คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงการทำความดี และการทำไม่ดี ซึ่งลักษณะของความสำคัญที่บ่งบอกของแนวคิด (Rice & Dolgin, 2002) ได้แก่

1. พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล จะดำเนินไปตามลำดับขั้นพัฒนาการโดยจะมีพื้นฐานมาจากการใช้เหตุผลที่เป็นตรรกศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในศึกษาของเพียเจต์ด้วย ที่โคลเบอร์กใช้อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกจะไปทางเดียวกับกับเหตุผลทางตรรกศาสตร์

2. พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นการรับรู้มาจากสังคมและบทบาททางสังคมเนื่องจากว่าคนในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์กันเมื่อมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้จริยธรรมถูกส่งผ่านและเกิดการเรียนรู้นำไปสู่พฤติกรรมที่เกิดจากการมีจริยธรรม

3. บุคคลมีจริยธรรมสูงหรือการใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจในตรรกศาสตร์ได้ดี และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่ในระดับที่ดีมากสำหรับพัฒนานาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กในกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุ 10-16 ปี พัฒนาการช่วงนี้ เรียกว่า “พัฒนาการตามกฎเกณฑ์” พัฒนาการตามกฎหมาย ระดับจริยธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ มีความสามารถรู้ว่าส่วนไหนเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตาม

โคลเบอร์กยึดถือทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลพัฒนาการทางปัญญา เพียเจต์ เชื่อว่า คนทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ โดยมนุษย์นั้นเป็นผู้มีความพร้อมที่จะเริ่มกระทำก่อน (Active) และมีกระบวนการในการปรับตัวที่สำคัญ 2 อย่าง คือ การซึมซับหรือดูดซึม และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สรุปได้ ดังนี้

ในระดับที่ 1 คือ ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (preconventional level) เด็กวัยแรกเกิด-2 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจความผิดถูกของการกระทำเมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2-7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความผิดถูกของการกระทำเมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7-12 ปี เด็กสามารถติดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูก – ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเองและ การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ

ในระดับที่ 2 คือ ระดับกฎเกณฑ์สังคม (conventional morality) ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้ที่มียายุประมาณ 12 ปี ขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบ จะตัดสินใจความผิดถูกของการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย ความเข้าใจเกี่ยวกับความผิดถูกในทำนองนี้จัดอยู่

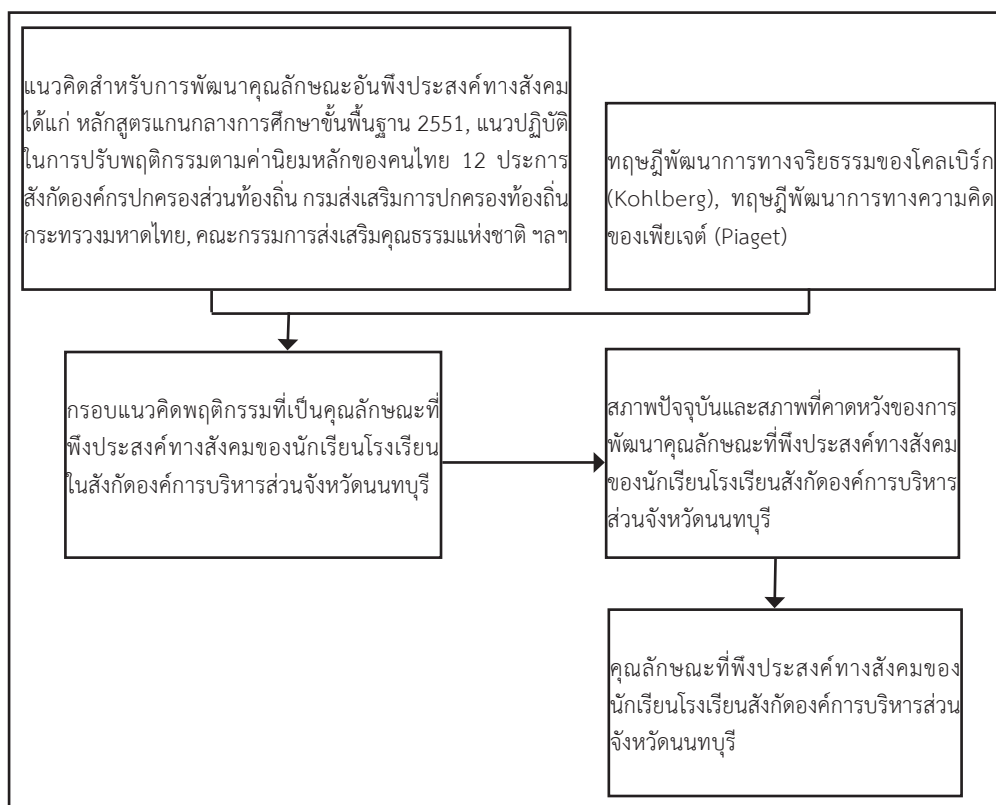
ในระดับที่ 3 คือ ระดับสูงกว่าเกณฑ์สังคม (postconventional morality) ผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกะได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเองในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎหมายต่าง ๆ ของสังคม แล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้องผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของการกระทำในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูง และเป็นผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่วิพากษ์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ ต้องใช้เวลาอีกหลายปี จากเริ่มวัยรุ่น จนกระทั่งอายุอย่างน้อย 20 ปี จึงจะทำได้

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดของเพียเจต์และโคลเบอร์ก พบว่า เพียเจต์เน้นการพัฒนาทางความคิดเชิงตรรกะในระดับพื้นฐาน ในขณะที่โคลเบอร์กต่อยอดโดยนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งเหมาะสำหรับการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในนักเรียน การนำแนวคิดทั้งสองมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการศึกษาไทยสามารถช่วยพัฒนาพฤติกรรมและจริยธรรมที่ตรงกับความต้องการของสังคม

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ในด้านคุณธรรมจริยธรรมการทำตามบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบแล้วการเข้าใจพัฒนาการทางจิตวิทยาที่นำไปสู่แรงจูงใจ เช่น ในเรื่องของการค้นหา “เอกลักษณ์” บุคคลมีการเรียนรู้ในการปฏิสัมพันธ์โดยผลของการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้จะนำไปสู่ลักษณะบุคลิกประจำตัว ส่วนการพัฒนาความสำเร็จ คือลักษณะที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิต

จากรายงาน “Education for Sustainable Development” (UNESCO, 2016) พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม เช่น ความเป็นพลเมืองโลก ความเคารพในความหลากหลาย และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่วนงานวิจัยของ (Hofstede, 2010) ศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่ส่งผลต่อคุณลักษณะทางสังคม พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคลในแต่ละวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับบทบาททางสังคมและการศึกษา เช่น ความมุ่งมั่นในหน้าที่ในประเทศที่มีค่านิยมกลุ่ม (Collectivism)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม

1. คณะผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการทฤษฎี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม พฤติกรรมการศึกษา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

2. คณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในข้างต้นมาวิเคราะห์และสรุปเป็นข้อมูลสำหรับการสำรวจในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม

1. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากกรอบแนวคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการจัดทำร่าง “แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”

2. คณะผู้วิจัยนำร่าง “แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถามและวัตถุประสงคขององค์ประกอบต่างๆ (Index of Item–Objective Congruence) ซึ่งผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ IOC ของข้อคำถามทุกข้อ เท่ากับ 0.80 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใช้ได้

3. คณะผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไปสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

5. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 34 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยวิธีการ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 34 โรงเรียน ได้ตัวอย่างประชากร 34 คน

2. คณะกรรมการสถานศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้ครอบคลุมทั้ง 34 โรงเรียน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อกรรมการสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน ได้ตัวอย่างประชากร 34 คน

3. ครู ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาสาสมัคร (volunteer sampling) จากครูที่สมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ ได้ตัวอย่างประชากร 176 คน

4. ผู้ปกครอง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้ครอบคลุมทั้ง 34 โรงเรียน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อผู้ปกครองของแต่ละโรงเรียน ได้ตัวอย่างประชากร 34 คน รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น จำนวน 278 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตารางวิเคราะห์กรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่ ชุดผู้บริหาร ชุดคณะกรรมการสถานศึกษา ชุดครู และชุดผู้ปกครอง แต่ละชุดแบ่งคำถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ ตำแหน่งอายุ และวุฒิการศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนน ช่วงน้ำหนักของการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพโดยพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับข้อคำถาม แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไปสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ระหว่างเดือนมีนาคม 2567 ถึง เมษายน 2567 โดยมีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัด เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดภายใน 2 เดือน จากนั้น นำข้อมูลในตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของเพศ อายุ และวุฒิการศึกษาสูงสุด และข้อมูลจากตอนที่ 3 มาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียน โดย

คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมถึงการคำนวณหาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index (PNI modified) (Virachchai & Wongwanich, 2007)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาความถี่ (Frequency), ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

1.1 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการทฤษฎี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม พฤติกรรมการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาหลักสูตรโดยมีแหล่งอ้างอิง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551, แนวปฏิบัติในการปรับปรุงพฤติกรรมตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นต้น โดยนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมที่ปรากฏเป็นคำสำคัญในเอกสารดังกล่าว มาจัดลงข้อมูลในตารางวิเคราะห์กรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม จากนั้น หาความถี่ของคำสำคัญ แล้วจัดเรียงลำดับจากความถี่ที่ปรากฏในแต่ละเอกสารจากมากไปหาน้อย 30 ลำดับแรก ได้ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคม 30 ลักษณะ ดังนี้

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ความอดทน (Fortitude)

การเคารพตนเอง (Self-respect) ผู้รอบรู้ (Educated)

ความมั่นใจ (Confident) การควบคุมตนเอง (Self-control)

ความเข้มแข็ง ความแข็งแรง (Strong) ความกล้าหาญ (Courage)

ความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (School pride) ความขยัน (Diligent)

การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Good judgement) การตรงต่อเวลา (Punctual)

การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ความเพียรพยายาม (Perseverance)

ความรับผิดชอบ (Responsibility) การมีวินัย (Disciplined)

ความภักดี (Loyalty) ความสุภาพ (Courtesy)

ความรักชาติ (Patriotic) ความพอเพียง (Sufficiency)

ความไว้วางใจ (Trust) ความซื่อสัตย์ (Honest)

ความเคารพ (Respect) ความยุติธรรม (Fairness)

การให้อภัย (Forgive) ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion)

ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความกตัญญู (Gratitude)

จิตสาธารณะ (Public consciousness) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมทั้ง 30 ลักษณะนี้ เป็นข้อมูลที่แต่ละหน่วยงานในสังกัดทั้งหน่วยงานการปกครองและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญและประสงค์สอดคล้องตรงกันว่า อยากให้ผู้เรียนมีปรากฏขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

2.1 คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากตารางในข้อ 1.1 มาเป็นข้อมูลในการจัดทำ “แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”

2.2 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 278 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 12.23 ครู จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 63.31 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 34 คน เป็นร้อยละ 12.23 และ ผู้ปกครอง จำนวน 34 คน เป็นร้อยละ 12.23

ผลการวิเคราะห์ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.11 รองลงมา คือ อายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.03 และ อายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.59 ตามลำดับ

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับความสำคัญ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ		
ความเป็นพลเมือง (Citizenship)	4.38	0.66	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	0.068	14
ความอดทน (Fortitude)	4.29	0.73	มาก	4.69	0.47	มากที่สุด	0.085	7
การเคารพตนเอง (Self-respect)	4.45	0.67	มาก	4.75	0.45	มากที่สุด	0.063	16
ความรอบรู้ (Educated)	4.55	0.67	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	0.048	26
ความมั่นใจ (Confident)	4.22	0.65	มาก	4.65	0.49	มากที่สุด	0.092	2
การควบคุมตนเอง (Self-control)	4.26	0.69	มาก	4.74	0.46	มากที่สุด	0.101	1
ความเข้มแข็ง ความแข็งแรง (Strong)	4.41	0.65	มาก	4.76	0.44	มากที่สุด	0.074	12
ความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (School pride)	4.54	0.65	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	0.050	23
การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Good judgement)	4.26	0.74	มาก	4.69	0.48	มากที่สุด	0.092	3
ความกล้าหาญ (Courage)	4.28	0.62	มาก	4.70	0.47	มากที่สุด	0.089	5
การตรงต่อเวลา (Punctual)	4.32	0.70	มาก	4.75	0.45	มากที่สุด	0.091	4
การทำงานเป็นทีม (Teamwork)	4.48	0.64	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด	0.063	17
ความเพียรพยายาม (Perseverance)	4.42	0.69	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด	0.062	18
ความขยัน (Diligent)	4.34	0.73	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด	0.086	6
ความรับผิดชอบ (Responsibility)	4.38	0.70	มาก	4.75	0.45	มากที่สุด	0.078	11
การมีวินัย (Disciplined)	4.35	0.69	มาก	4.75	0.46	มากที่สุด	0.084	8
ความภักดี (Loyalty)	4.54	0.70	มากที่สุด	4.75	0.46	มากที่สุด	0.044	29
ความสุภาพ (Courtesy)	4.42	0.64	มาก	4.75	0.45	มากที่สุด	0.069	13
ความรักชาติ (Patriotic)	4.66	0.63	มากที่สุด	4.85	0.38	มากที่สุด	0.039	30
ความพอเพียง (Sufficiency)	4.33	0.73	มาก	4.72	0.51	มากที่สุด	0.083	9

ผลการวิเคราะห์ด้านวุฒิการศึกษาสูงสุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 52.16 รองลงมา คือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.85 และ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.55 ตามลำดับ

2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้ผลดังตาราง 1

ความไว้วางใจ (Trust)	4.39	0.64	มาก	4.70	0.49	มากที่สุด	0.066	15
ความซื่อสัตย์ (Honest)	4.56	0.63	มากที่สุด	4.80	0.43	มากที่สุด	0.050	24
ความเคารพ (Respect)	4.55	0.64	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด	0.046	27
ความยุติธรรม (Fairness)	4.49	0.63	มาก	4.72	0.49	มากที่สุด	0.049	25
การให้อภัย (Forgive)	4.50	0.60	มาก	4.74	0.46	มากที่สุด	0.051	22
ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion)	4.51	0.61	มากที่สุด	4.77	0.45	มากที่สุด	0.055	21
ความน่าเชื่อถือ (Reliability)	4.44	0.62	มาก	4.71	0.50	มากที่สุด	0.057	20
ความกตัญญู (Gratitude)	4.61	0.60	มากที่สุด	4.83	0.39	มากที่สุด	0.046	28
จิตสาธารณะ (Public consciousness)	4.54	0.63	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด	0.060	19
ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)	4.37	0.67	มาก	4.76	0.46	มากที่สุด	0.082	10

จากตาราง 1 ผลการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในด้านสภาพปัจจุบัน พบว่า

สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรักชาติ (Patriotic) (4.66) รองลงมา คือ ความกตัญญู (Gratitude) (4.61) และความซื่อสัตย์ (Honest) (4.56) แต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความมั่นใจ (Confident) (4.22) รองลงมา คือ การควบคุมตนเอง (Self-control) (4.26), และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Good judgement) (4.26) แต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก”

สภาพที่คาดหวังของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรักชาติ (Patriotic) (4.85) รองลงมา คือ ความกตัญญู (Gratitude) (4.83) และจิตสาธารณะ (Public consciousness) (4.83) โดยแต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความมั่นใจ (Confident) (4.65) รองลงมา คือ ความอดทน (Fortitude) (4.69) และ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Good judgement) (4.69) โดยแต่ละคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

เมื่อพิจารณาจากความต้องการจำเป็น พบว่าคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นมาก

5 ลำดับแรก ได้แก่ การควบคุมตนเอง (Self-control) (0.101), ความมั่นใจ (Confident) (0.092), การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Good judgement) (0.092), การตรงต่อเวลา (Punctual) (0.091), และความกล้าหาญ (Courage) (0.089)

2.3 คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมได้ 5 ลักษณะ โดยพิจารณาจากนิยามของคุณลักษณะทั้ง 30 ลักษณะ จากนั้นจัดกลุ่มตามนิยามที่มีลักษณะเหมือนกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นกลุ่มใหญ่-กลุ่มย่อยกัน นำมาไว้ในหัวข้อเดียวกัน แล้วคิดหัวข้อที่จะสื่อความหมายหรือครอบคลุมลักษณะย่อย ๆ ดังกล่าว มีรายละเอียด ดังนี้

1. เข้มแข็ง (Strength) คือ สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้และความประพฤติที่ส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของโรงเรียนและสังคม

2. รวดเร็ว (Speediness) คือ ทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งของตนและของกลุ่มอย่างคล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทันต่อเวลากลับตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

3. จริงจัง (Earnestness) คือ ลักษณะเป็นการเป็นงาน ไม่เป็นการเล่น มีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทุ่มเทเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รับผิดชอบในหน้าที่ของตน ขยันอดทน มั่นใจในเป้าหมายและการกระทำของตน

4. มีวินัย (Discipline) คือ มีระเบียบแบบแผน ปฏิบัติตามข้อบังคับ สุภาพ ซื่อสัตย์สุจริต มีความน่าเชื่อถือ และควบคุมตนเองได้

5. ใฝ่คุณธรรม (Virtue) คือ มุ่งหวังคุณงามความดี มีความกตัญญู ยุติธรรม ให้อภัย เคารพและเห็นอกเห็นใจ

ผู้อื่น รวมทั้ง มีจิตสาธารณะ

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคม ประกอบด้วย คุณลักษณะ 30 ประการ มีหลายคุณลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (Office of the Basic Education Commission, 2008) ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ เช่น มีวินัย ซื่อสัตย์ จิตสาธารณะ มีบางคุณลักษณะที่เพิ่มเติมเข้ามา เช่น การเคารพตนเอง ความน่าเชื่อถือ และมีบางคุณลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะที่มีอยู่แล้วหรือปรากฏในส่วนอื่นของหลักสูตรชาติ เช่น ความรักชาติ (เป็นส่วนหนึ่งของ “รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์”), การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ (อยู่ใน “สมรรถนะด้านความสามารถในการคิด”) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mun-udom (2022) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเมืองกลางประชานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ผลการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเมืองกลางประชานุกูล พบว่า มีองค์ประกอบ 8 ด้าน 45 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 7 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต มี 6 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านความมีวินัย มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง มี 5 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มี 6 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านรักความเป็นไทย มี 7 ตัวบ่งชี้ และ 8) ด้านจิตสาธารณะ ก็จะเห็นได้ว่ามีคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้เห็นว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นเป็นลักษณะที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน เพียงแต่มีจุดเน้นที่อาจแตกต่างกันบ้างในแต่ละบริบทของท้องถิ่นนั่นเอง

2. ผลการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในด้านสภาพปัจจุบัน พบว่า คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยของความถี่การจำเป็นมาก 5 ลำดับแรก ได้แก่ การควบคุมตนเอง, ความมั่นใจ, การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ, การตรงต่อเวลา, และความกล้าหาญ ซึ่งสอดคล้องกับ งาน

วิจัยของ Matthapatho (2013) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเขาน้อยวิทยาคม จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า (1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเขาน้อยวิทยาคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านมีวินัย ด้านรักความเป็นไทย ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านใฝ่เรียนรู้ และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ตามลำดับ (2) ทั้งนี้ อาจจะมีการแตกต่างจากงานวิจัยของ Musika (2013) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหากับสภาพที่คาดหวังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย ด้านความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และกตัญญูกตเวที และด้านอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย ซึ่งทำให้เห็นว่าในการเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนนั้น มีความเหมือนกันและอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมแต่ละท้องถิ่นนั่นเอง

อนึ่ง ในการจัดกลุ่มคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมในงานวิจัยนี้ คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงจะมีบทบาทเป็นหัวข้อหลักหรือเป็นคุณลักษณะเด่นในการจัดกลุ่ม เช่น การมีวินัย (ลำดับที่ 8) อยู่ในหัวข้อ “มีวินัย” ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำจะไปเป็นหัวข้อย่อยในคุณลักษณะอื่น เช่น ความรักชาติ (ลำดับที่ 28) ความรักชาติ (ลำดับที่ 30) เป็นลักษณะย่อยในหัวข้อ “เข้มแข็ง” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิยามความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ อาจมีบางคุณลักษณะที่คาบเกี่ยวกันหลายหัวข้อบ้าง เช่น ความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในหัวข้อ “จริงจัง” หรือ “มีวินัย” เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เมื่อกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมแล้ว สถานศึกษายังคงมีบทบาทที่จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเหล่านี้ให้แก่ผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมชุมชน ซึ่งจากงานวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมผ่านกิจกรรมจิตอาสา ของ Tipayawatt (2019) พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความร่วมมือระหว่างนักเรียน สอดคล้องกับ Srirattana (2021) ซึ่งศึกษาการใช้กิจกรรม

เกมกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนของ พบว่าเด็กที่มีปัญหาการปรับตัวสามารถพัฒนาทักษะการเข้าสังคม ความร่วมมือและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางสังคมนี้ไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีตามนโยบายต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนว่าได้ผลตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะ ตามลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า คุณลักษณะสำคัญที่ควรเน้น ได้แก่ การควบคุมตนเอง, ความมั่นใจ , การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ , การตรงต่อเวลา และ ความกล้าหาญ รวมถึง สนับสนุนคุณลักษณะที่มีอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ให้ยั่งยืน เช่น ความรักชาติ ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยรักษาและต่อยอดคุณลักษณะเหล่านี้ให้เข้มแข็ง เช่น กิจกรรมจิตอาสา การปลูกฝังความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย หรือโครงการที่กระตุ้นให้เกิดการแสดงออกซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวัน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนและชุมชน ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและการบูรณาการระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

References

- Act on Provincial Administrative Organization B. E. 2540 (1997) as amended (No. 5) B. E. 2562. (2019). *The royal Thai government gazette*. Retrieved from <https://bit.ly/4fCWA08> (in Thai)
- Matthapatho, C. (2013). *A study of the desired characteristics of students at Khao Noi Wittayakhom School, Trat Province under the office of the secondary education area 17*. Trat: Office of the Secondary Education Area 17. (in Thai)
- Mun-udom, C. (2022). The development of guidelines for enhancing desirable characteristics of school students Muangklangprachanukul, Secondary Educational Service Area Office, Area 28. *Journal of graduate saket review*, 7(1), 103-114. (in Thai)
- Musika, Y. (2013). *A study of the current situation and problems with the expected conditions of the desired characteristics of loving Thainess in primary schools, office of the primary education Area 1, Sa Kaeo*. Sa Kaeo: Office of the Primary Education Area 1. (in Thai)
- Nonthaburi Provincial Administrative Organization. (2023). *Educational management system of local administrative organizations*. Retrieved from <http://nontpro.go.th/public/>, 23 September 2023. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2019). *National education act no. 4 B. E. 2562*. Retrieved from <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/2057-file.pdf>. (in Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2008). *Core curriculum of basic education 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperatives Association of Thailand. (in Thai)

- Office of the Secretariat of the Education Council. (2014). *Research report on the development of Thai education and preparation for the 21st century*. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council. (in Thai)
- Phanit, W. (2012). *Ways to create learning for students in the 21st century*. Bangkok: Sodsri-Srisawat Foundation. (in Thai)
- Rice, F. P., & Dolgin, K. G. (2002). *The adolescent: Development, relationships, and culture*. (10th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Yamane. (1967). *Statistics, an introductory analysis*. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

